

Explosionerna som lyser upp universum

När en stjärna exploderar eller två tunga objekt kolliderar frigörs enorma mängder energi. Men ännu mer våldsamma processer finns kring supermassiva svarta hål.

AV JOHAN JARNESTAD OCH ANNA DAVOUR

SUPERNOVOR

En supernova kan under en kort tid lysa kraftigare än sin hemgalax.

Typ 1

Sollik stjärna

Blir röd jätte

Släpper yttre lager

Förvandlas till vit dvärg

Samlar massa från partnerstjärna

SUPERNOVA

Stjärnan når kritisk massa och exploderar

Typ 2

Stjärna, 8 gånger solens massa

Brinner ut, de yttre delarna kan inte hållas uppe

Kollapsar inåt

Det komprimerade materialet exploderar

GAMMABLIXTAR

En gammablixt fokuserar energi i en riktning, och syns på enorma avstånd om den är riktad åt just vårt håll.

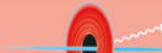
Typ 1

Röd jätte kollapsar

Supernovaexplosion

Gammablixtar uppstår

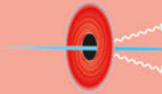
Typ 2

Två stjärnor roterar kring varandra

Stjärnorna kolliderar

Gammablixtar uppstår

KVASARER

En kvasar (av "kvasistellärt objekt") är en avlägsen aktiv galax med ett supermassivt svart hål som matar ut mer energi från sin omgivning än någon annan typ av objekt.

KATASTROFALA TIDVATTENKRAFTER

En stjärna eller ett stoftmoln som kommer nära ett svart hål kommer att sträckas ut och slitas sönder, och resterna hettas upp av friktion. Den kraftigaste händelsen av detta slag som observerats är AT2021lwx, även kallad Scary Barbie, som lyst starkt i mer än tre år.

Svart hål

Stoftmoln/
stjärna

RYMDEXPLOSIONERNAS LJUSSTYRKA

GAMMABLIXTAR
SVARTA HÅL

10 000 000 000

GÅNGER SOLEN

KVASAR

>10 000 000 000 000

GÅNGER SOLEN

SCARY BARBIE

>10 000 000 000 000

GÅNGER SOLEN (MEN UNDER
KORTARE TID ÄN KVASAREN)